

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika poole””

KOM(2010) 343

(2011/C 318/25)

Raportöör: **Jonathan PEEL**

7. juulil 2010 otsustas Euroopa Komisjon vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika poole””

KOM(2010) 343.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav välissuhete sektsioon võttis arvamuse vastu 20. juunil 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 473. istungjärgul 13.–14. juulil 2011 (13. juuli istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 123, vastu hääletas 5, erapooletuks jäi 9.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab ELi uut pädevust välismaiste otseinvesteeringute alal ning selle esimese sammuga kaasnevaid tugevama ja järjekindlama investeeringute kaitse võimalusi liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel. Üldine raamistik on soovitatav tingimusel, et see pole liiga piirav. Väga tähtis on tagada investorite kindlustunne, seda nii ELi ettevõtete kui ka arengumaade huvides. ELi ainupädevusest tulenev suurem läbirääkimisjõud peaks ELi tegema tähtsama osapoolena ja võimaldama ELile parema juurdepääsu olulisematele kolmandate riikide turgudele, kaitstes samas investoreid ja tugevdades seeläbi liidu rahvusvahelist konkurentsivõimet.

1.2 Eelkõige tervitab komitee teatistes esitatud kinnitust, et ELi kaubandus- ja investeerimispoliitika „peab sobima kokku” ja olema kooskõlas liidu majandus- ja muu poliitikaga, sh „keskkonnakaitse, inimväärse töö, tööohutuse ja töötervishoiu” ning arengupoliitikaga. Väga tähtis on, et ELi investeerimispoliitika ei läheks neist ühegi vastuollu. Komitee ärgitab jätma tulevastest või uuendatud ELi investeerimislepingutes mõlemale osapoolle piisavalt otsustusruumi igas neist konkreetsetest säästva arengu aspektidest. Samuti tuleb täielikult arvesse võtta investorite kohustusi seoses säästva arengu nõuetega, sest see aitab kaasa nende üldise konkurentsivõime toetamisele ja säilitamisele. Sellest hoolimata on ELi tõhusal investeerimisstrateegial otsustav roll ELi konkurentsivõime säilitamisel ajal, mil toimuvad kiired majandusmuutused ning olulised nihked majandusjõudude vahekorras kogu maailmas.

1.3 Komitee nõustub, et kolmandate riikidega sõlmitavate investeerimislepingute puhul üheainsa mudeli kasutamine ei ole ei vajalik ega soovitatav. Siiski peaksid ELi investeerimislepingud tagama avatud investeerimiskeskonna koos ELi

investorite tõhusa kaitsega ning kindlustama paindlikud tegutsemisvõimalused riikides, kus nad investeerivad. Investoritele toob kasu selline avatud investeerimiskeskond, kus järk-järgult kaotatakse investeerimispiirangud ja tagatakse piisav kaitse, eriti lisades siia sätteid võrdse kohtlemise, ausa ja õiglase kohtlemise ning rahaliste vahendite vaba ülekandmise kohta.

1.4 Komitee märgib samuti, et mis tahes katsel lõpetada viie aasta jooksul kõik liikmesriikide praegused kahepoolsed investeerimislepingud oleks tohutu kohene ja äärmiselt destabiliseeriv mõju olemasolevatele investeeringutele, samuti ka tööhõivele ja sotsiaalkaitsele. Samas ei tohiks see välistada nende lepingute lähemat analüüsimist ükskõik millise läbivaatamise osana, tagamaks tulevikus sidusam, läbipaistvam ja paremini tasakaalus- tatud ELi lähenemisviisi.

1.5 Seepärast nõuab komitee tungivalt, et EL kasutaks seda võimalust täiustada ja ajakohastada investeerimislepinguid, mille üle läbirääkimisi peetakse, tuginedes seejuures pigem omaenda tugevatele külgedele lihtsalt teiste jälgendamise asemel. EL peab kriitilise pilguga jälgima viimaseid arenguid rahvusvahelises investeerimisõiguses ning ka investeerimispoliitikas ja praktikas (k.a investori ja riigi vahelised vahekohtumenetlused), tagamaks, et ELi ettekujutus ja lähenemisviis tulevaste investeerimislepingute ja investeerimist puudutavate peatükkide osas vabakaubanduslepingutes oleks ajakohane ja jätkusuutlik.

1.6 Komitee toetab täielikult komisjoni kavatsust seada prioriteediks läbirääkimised nende, eelkõige teatistes „Globaalne Euroopa” nimetatud olulisemate tärkava turumajandusega riikidega, millel on tugev turupotentsiaal, kuid kus välisinvestorid

vajavad paremat kaitset. Komitee valmistab siiski heameelt avaldus, mille kohaselt ei peaks see välistama ühtegi tulevast mitmepoolset algatust.

1.7 Samuti palub komitee komisjonil kasutada investeringute kaitse lepinguid kui keskset võimalust soodustada selliseid pikaajalisi investeringuid arengumaadesse, mis annavad majanduslikku kasu, nagu nt kvaliteetsed inimväärased töökohad, infrastruktuuri paranemine ja teadmiste siire.

1.8 Komitee avaldab kahetsust selle pärast, et teatistes ei ole piisavalt täpsustatud, kuidas ELi rahvusvaheline investeerimispoliitika seostub ELi arenguabi programmiga, eriti AKV piirkonna, vähim arenenud riikide ja käimasolevate majanduspartnerluslepingute läbirääkimiste osas, ning kuidas need üksteist vastastikku mõjutavad.

1.9 Avatus mõlemapoolsetele välismaistele otseinvesteringutele on seni ELile erilist kasu toonud, kuid samas avaldab komitee kahetsust selle pärast, et komisjon ei räägi midagi strateegiliselt oluliste Euroopa ettevõtete ja äriühingute võimalikust ülevõtmisest.

1.9.1 Komisjon püüab selgelt ja õigustatult kujundada EList avatud investeerimiskeskonda, kuid edaspidi on tarvis tähelepanu pöörata sellele, kuidas seda parimal viisil tagada ja jälgida. Samuti on tarvis tähelepanu juhtida kolmandate osapooltega vastastikkuse kohtlemise keerulisele küsimusele investeerimisvaldkonnas, hoidudes lihtsast üks-ühele vahetuspõhimõttest.

1.10 Komitee leiab, et üldisematel ELi kaubandusläbirääkimistel tuleb võimaluse korral alati taotleda investeringuid käsitlevate peatükkide lisamist ning et seal, kus nende kokkulepete raames rajatakse kodanikuühiskonna foorumid, peab kodanikuühiskonna järelevalve roll hõlmama ka investeringuid.

2. Taust – investeringud: ELi uus „piiriala”

2.1 Komisjoni teatis „Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika poole” esitati pärast Lissaboni lepingu jõustumist. ELi toimimise lepingu artikliga 207 hõlmatakse välismaised otseinvesteringud esimest korda ELi ühisesse kaubanduspoliitikasse, samas kui artiklis 206 on sätestatud, et EL aitab kaasa „(rahvusvahelises kaubanduses) ja välismaiste otseinvesteringute suhtes kehtivate piirangute järkjärgulisele kaotamisele”. Teatistes kinnitatakse, et „investeerimispoliitika on ühise kaubanduspoliitika uus piiriala”, kuid teatis on alles esimene samm sellise ELi poliitika arendamisel ning vastukajad teatisele võivad oluliselt mõjutada selle tulevast suunda.

2.2 Lissaboni leping tähendab ELi välispoliitikas suurt pädevuste ülekandmist: kõik erinevad aspektid (kaubandus, investeringud, areng, laienemine) tuleb tihedamalt üksteisega siduda ja muuta teineteist arvestavaks, et tagada muu hulgas parem koostöö.

2.3 Teatise eesmärk on uurida „kuidas edendada Euroopa Liidu rahvusvahelist investeerimispoliitikat, mis suurendaks ELi konkurentsivõimet” ning võimaldaks saavutada aruka, „jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu eesmärgi, nagu need on püstitatud Euroopa 2020. aasta strateegias”, säilitades samas avatud investeerimiskeskonna.

2.4 Siiski ei taotleta komitee arvamust paralleelse ettepaneku kohta võtta vastu määrus, mille eesmärk on sätestada tegelikud üleminekumeetmed seoses liikmesriikide kehtivate kahepoolsete investeerimislepingutega. Paljud on selle pärast mures, ehkki komisjon rõhutab, et kavas ei ole neid ümber sõnastada. Praegu on liikmesriikidel 147 kolmanda riigiga enam kui 1 100 kehtivat kahepoolset investeerimislepingut, alates Saksamaast, kellel on sõlmitud 120 lepingut, ja lõpetades Iirimaaga, kellel need puuduvad. Teistest enne 2004. aastat liitu kuulunud liikmesriikidest on ainult Kreekal ja Taanil vähem kui 50 kahepoolset investeerimislepingut, samas kui uuemate liikmesriikide hulgas on vaid Tšehhi Vabariigil ja Rumeenial neid 60 või rohkem.

2.5 Komisjon teeb ettepaneku vaadata olemasolevad lepingud üle viie aasta jooksul ning esitada siis aruanne parlamendile ja nõukogule. Esikohal peab olema investorite stabiilsuse ja õiguskindluse tagamine. Siiski avaldatakse komisjonile mõnelt poolt survet kõigi kahepoolsete investeerimislepingute lõpetamiseks viie aasta jooksul. Sellel oleks kohene ja äärmiselt destabiliseeriv mõju olemasolevatele investeringutele, millel omakorda oleks tõsine potentsiaalne mõju mitte ainult tööhõivele ja asjaomastele äriühingutele, vaid ka sotsiaalkaitsele ja tulevastele pensionidele kogu Euroopas, kus pensionifondid on teinud neisse äriühingutesse mahukaid investeringuid. Siiski ei peaks see takistama ELil olemasolevate kahepoolsete investeerimislepingute analüüsimist osana praegu rahvusvaheliste investeringute, investeerimispoliitika ja praktika ning investori ja riigi vaheliste vahekohtumenetluste valdkonnas toimuvate arengute üldisest läbivaatamisest, et tagada ELi sidusam, läbipaistvam ja jätkusuutlikum investeerimispoliitika ning läbirääkimiskontseptsioon tuleviku jaoks.

2.6 ELi uus pädevus välismaiste otseinvesteringute valdkonnas peaks looma tegeliku võimaluse saavutada liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel tugevam ja ühtsem investeringute kaitse ning soodustama arengumaades selliseid pikaajalisi investeringuid, mis annavad majanduslikku kasu, nagu nt kvaliteetne inimväärne töö, infrastruktuuri parandused ja teadmiste siire. Samuti võib see aidata kaasa praeguse tugeva rändesurve vähendamisele, millega ELi silmitsi seisab.

2.7 Investeerimisotsused lähtuvad loomulikult turul valitsevast olukorrast, kuid investeringutes eristatakse tihti kahte aspekti – turulepääs ja kaitse. Teatistes keskendutakse esmajoones kaitsele, samuti käsitletakse ka teisi aspekte, sh avatust välisinvestoritele ja selle tagamist, et välisinvestorid „saavad tegutseda avatud ning nõuetekohaselt ja õiguspäraselt reguleeritud ärikeskkonnas nii vastuvõtvast riigist kui ka väljaspool”.

2.7.1 Juurdepääs investeringute turule on juba reguleeritud ELi tasandi mitmepoolsete ja kahepoolsete lepingutega (teenused on praeguse Doha läbirääkimiste vooru keskne küsimus). Pole selge, kuid võrd teatis hõlmab portfelliinvesteeringuid, mida Euroopa Kohus on määranud kui „aktsiate omandamist kapitaliturul ainult finantsinvesteeringu eesmärgil ilma kavatsuseta mõjutada ettevõtte juhtimist või kontrollimist”⁽¹⁾; seda tuleb veel täpsustada, nagu ka iga võimalikku kohtlemise erinevust.

3. Välismaised otseinvesteeringud

3.1 Teatistes kirjeldatakse (Euroopa Kohtu otsustele tuginedes) välismaiseid otseinvesteeringuid järgmiselt: „üldiselt hõlmavad välismaised otseinvesteeringud kõiki välismaiseid investeeringuid, mille eesmärk on sõlmida püsivad otsesidemed ettevõtjatega, kelle käsutusse kapital majandustegevuseks antakse” või „ühes riigis asuvalt investorilt teises riigis asuvasse ettevõttesse liikuv kapital”. Siiski võimaldab absoluutselt kindla määratluse puudumine komisjonile suuremat paindlikkust, sest tingimused võivad tulevikus muutuda, kuid samuti võib see suurendada õiguslikku ebakindlust, mis ei ole just parim eeldus investeeringutele. Investeeringute kitsam määratlus ei tohi ohustada investorite kaitset ega vähendada ka paindlikkust.

3.2 Paljud usuvad, et investeeringute teema võib kaubandusest olulisemaks muutuda, eriti seoses juurdepääsuga tärkava turumajandusega riikide turule. Viimastel aastatel on ELi ettevõtete välismaised otseinvesteeringud ja tegevus välismaal hüppeliselt kasvanud – see on üks osa kiirenevast globaliseerumisest. Enamasti, sõltuvalt suhtelistest tootmiskuludest, on ideaalne tootmiskoht võimalikult turu lähedal, mis on eriti tähtis, sest uued turud avanevad, eriti peamistes tärkava turumajandusega riikides. See suundumus võib kiireneeda, sest tarneid ja tootmist saab kergesti ühest riigist teisele viia, nagu on juba juhtunud seetõttu, et eri riikides ja piirkondades on biotehnoloogia kasutamine erineval määral lubatud.

3.2.1 Ka ülemaailmsed tarne- ja tootmisahelad võivad ulatuda paljudesse riikidesse, näiteks võidakse Euroopa turu jaoks mõeldud mobiiltelefone kokku panna Hiinas, kaasates mujalt Ida-Aasiast imporditud kõrgtehnoloogiat. Märkimist väärib, et ELi import Hiinast on viimastel aastatel küll kiiresti kasvanud (peaaegu kahekordistudes 117 miljardilt eurolt 200 miljardi euroni ajavahemikus 2005–2008), kuid ELi Ida-Aasiast pärineva impordi kogumaht on viimasel kümnendil jäänud suhteliselt stabiilseks (kõikudes 21 % ja 26 % vahel). Enne Hiina ühinemist WTOga imporditi neid komponente ELi tavaliselt mujalt. Tegelikult toodavad rohkem kui poole Hiina ekspordist välismaa äriühingud, kes on Hiinasse investeerinud – elektroonikatööstuses ulatub see näitaja 65 %ni.

3.3 Välismaised otseinvesteeringud on ELi ülemaailmses ärisstrateegias kesksel kohal. Teatistes on esile toodud selle peamised

põhjused. Paljud ELi äriühingud (näiteks tekstiilitööstuses) on konkurentsivõime säilitamiseks tootmise Hiinasse kolinud, tagades sellega olulise töö, eriti teadus- ja arendustegevuse jätkuva rahastamise kodumaal. 2009. aastal oli ELi Hiinasse suunatud investeeringute kogumaht 5,3 miljardit eurot, samas kui Hiina investeeringud ELi moodustasid ainult 0,3 miljardit eurot⁽²⁾. Teatistes märgitakse järgmist: „...selgus välismaiste otseinvesteeringute ja tööhõivega seotud uuringutest, et välismaiste investeeringute puhul ei ole täheldatud mõõdetavat negatiivset mõju tööhõivele”⁽³⁾. Siiski tunnustatakse teatistes, et „kui tööhõivemäär on positiivne, võib negatiivne mõju avalduda siiski mõnes konkreetsetes sektoris, piirkonnas ja/või olla seotud konkreetse olukorraga”. Tõenäolisemalt mõjutab see madalama kvalifikatsiooniga töötajaid.

3.3.1 Märgitakse, et peamised tärkava turumajandusega riigid on omakorda asunud suurendama oma osatähtsust ülemaailmses välismaiste otseinvesteeringute voos. EL on turuliider nii sissetulevate kui ka väljaminevate välismaiste otseinvesteeringute osas – seda näitab ELi äriühingute (nt Corus, Volvo) ost India ja Hiina äriühingute poolt –, lisaks Euroopas juba tegutsevatele USA ja Jaapani äriühingutele, kelle hulgas (eriti autotööstuses) on palju tuntud nimesid.

3.3.2 Komisjoni kinnituse kohaselt on avatus mõlemapoolsetele välismaistele otseinvesteeringutele olnud ELile väga kasulik, kuid samas ei räägi komisjon midagi strateegiliselt oluliste Euroopa ettevõtete ja äriühingute võimalikust ülevõtmisest. Meedias on spekulieritud ELi organist, kellele oleks volitused selliste välismaiste ülevõtmiste läbivaatamiseks ja peatamiseks. Näiteks on Hiina, vaatamata 1989. aastast kehtivale ELi kõrgtehnoloogia siirde keelule, piüdnud osta varasid (ja valitsuse võlakirju), eriti kõrge võlatasemega liikmesriikides, samuti omandada eesrindlikke kõrgtehnoloogia äriühinguid. Ühendkuningriigi keskpanga prognoosid näitavad, et 2050. aastaks võivad Hiina säästud moodustada 40 % G20 säästude kogumahest, võrreldes vaid 5 %ga, mis langeb USA arvele. Selliseid küsimusi reguleerib Kanadas investeeringute seadus või USAs välisinvesteeringute komisjon. Komisjon on selgel ja õigustatud seisukohal, et EL peaks endast kujutama avatud investeerimiskeskonda, kuid tarvis on rohkem tähelepanu pöörata sellele, kuidas seda parimal viisil tagada ja jälgida, ning kolmandate osapooltega vastastikkuse kohtlemise keerulisele küsimusele investeerimisvaldkonnas, hoidudes lihtsast üks-ülele vahetuspõhimõttest.

4. Investeeringud kui ELi laiema välispoliitika osa

4.1 Kõikehõlmava ELi rahvusvahelise investeerimispoliitika kujundamine peab hõlmama paljusid aspekte. Investeeringud sõltuvad eelkõige olukorrast turul, kuid selleks, et investorid

⁽¹⁾ Euroopa Kohtu otsus, 28. september 2006.

⁽²⁾ Komisjoni andmed.

⁽³⁾ Impacts of EU outward FDI (EList väljuvate välismaiste otseinvesteeringute mõju), Copenhagen Economics, 2010.

saaksid kasu, peab investeerimiskeskond olema avatud ja pakkuma paindlikke tegutsemisvõimalusi, samuti tuleb järkjärgult kaotada investeerimispiirangud ning tagada investorite piisav kaitse. See peaks hõlmama sätteid võrdse kohtlemise, ausa ja õiglase kohtlemise ja rahaliste vahendite vaba siirdamise kohta. See on möödapääsmatu, kui soovitakse laiendada kaubavahetust, millest „sõltub meie õitseng”,⁽⁴⁾ olulisemate kolmandate riikide ja teiste tärkava turumajandusega riikidega.

4.2 Investeerimispoliitika oli üks nn Singapuri teemadest, mille EL lisas 1997. aastal WTO päevakorda tookord eseseisva Doha vooru jaoks, kuid millest hiljem loobuti, püüdes saavutada kompromissi Cancunis 2003. aastal. Koos vajadusega kaasata arengumaad ilmus see uuesti ELi keskse eesmärgina 2006. aastal avaldatud kaubandust käsitlevas komisjoni teatises „Globaalne Euroopa”, mis hõlmab enamikku vabakaubanduslepinguid, mille üle EL praegu läbi räägib. Siin käsitletav teatis tugineb sellele lähenemisviisile ja selles osutatud riikidele ja piirkondadele, kinnitades samas, et see ei peaks välistama ühtegi tulevast mitmepoolset algatust⁽⁵⁾.

4.3 Kanada, kes on väljendanud huvi lisada investeringute kaitse oma praegustesse majandust ja kaubandust käsitlevatesse läbirääkimistesse ELiga, on taganud investorite kaitse kõrged standardid, asub Maailmapanga ärisõbralikkuse edetabelis (*Ease of doing business index*) kõrgel kohal ja tõmbab ligi suuri investeringuvooge. Siiski ei saa seda öelda paljude teiste teatises „Globaalne Euroopa” ja kõnealus teatises nimetatud riikide kohta, v.a Singapur. Maailmapanga edetabelis on Hiina (ilma Hong Kongita) 183 riigi hulgas 89. kohal, Venemaa 120., Brasiilia 129. ja India 133. kohal. Ka investorite kaitse valdkonnas paiknesid need riigid tabeli allosas. Soodsa regulatiivse keskkonna loomiseks neis riikides tuleb veel tööd teha. Mõistlik on seada prioriteediks läbirääkimised selliste riikidega, kellel on tugev turupotentsiaal, kuid kus välisinvestorid vajavad paremat kaitset.

4.3.1 Ka Singapur ja India on palunud vabakaubanduslepingute üle peetavatel läbirääkimistel ELiga investeringute kaitset käsitlevate peatükkide lisamist. Ettepaneku kohaselt tuleks taotleda nii Hiina kui ka Venemaaga,⁽⁶⁾ kellega üldisemad läbirääkimised edenevad äärmiselt aeglaselt, eraldiseisvate „individuaalsete” investeerimislepingute sõlmimist. Arvatakse, et sellest on samavõrd huvitatud ka Venemaa. Hiinas on ELi äriühingute ees endiselt selged takistused, muu hulgas intellektuaalomandi õiguste, hangete ja kõrgtehnoloogia valdkonnas. Seevastu Brasiilia keeldub kindlalt investeringute peatüki lisamisest Mercosuriga sõlmitavasse mis tahes vabakaubanduslepingusse, samuti on lepingud mõeldamatud selliste riikidega nagu Venezuela.

⁽⁴⁾ „Globaalne Euroopa”, tsiteeritud arvamuses, ELT C 211, 19.8.2008, lk 82.

⁽⁵⁾ Komitee seisukohad mitmepoolsete ja kahepoolsete lepingute kohta on täielikumalt esitatud arvamuses ELT C 211, 19.8.2008, lk 82.

⁽⁶⁾ Kaubandust, majanduskasvu ja maailmapoliitikat käsitlev teatis, peatükk 2.1.

4.4 Londoni Majanduskooli (LSE) uuringust⁽⁷⁾ ilmneb selgesti, et ainupädevus peaks ELi rolli tugevdama, ja komitee kiidab selle heaks. Uuringus juhitakse tähelepanu sellele, et alates 1990ndatest on NAFTA (Põhja-Ameerika) riigid laiema hõlmavusega lepingute kaudu kujundanud investeerimiseeskirju, kaudselt ELi investorite kahjuks (ehkki mõnedesse lepingutesse on lülitatud uuemad liikmesriigid). Lisaks märgitakse uuringus veel, et EL omandaks ühise poliitikaga tugevama läbirääkimisjõu ning seeläbi parema juurdepääsu olulisematele kolmandate riikide turgudele, kaitstes samas investoreid ja tugevdades seega Euroopa rahvusvahelist konkurentsivõimet.

4.4.1 Komitee nõustub Londoni Majanduskooli uuringuga selles, et EL peaks kasutama võimalust ajakohastada neid investeringuid käsitlevaid lepinguid, mille üle läbirääkimisi peetakse. Siiski peaks liit tuginema oma tugevatele külgedele ja mitte lihtsalt jäljendama NAFTA-t.

5. Investeringute sotsiaalsed ja keskkonnaga seotud tahud

5.1 Siiski kardavad paljud, et selle tulemuseks oleks investeerimisläbirääkimiste suurem politiseerimine, mh seetõttu, et ELi toimimise lepingu artiklis 205 rõhutatakse, et ühist kaubanduspoliitikat peaks suunama ELi välistegevuse üldpõhimõtted, sh demokraatia edendamine, õigusriigi põhimõte, inimõiguste austamise edendamine ja jätkusuutliku majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnaalase arengu soodustamine. Komitee ei jaga seda kartust, vaid peab nimetatud kaalutlusi ülimalt oluliseks.

5.2 Viimased NAFTA raames sõlmitud kahepoolset investeerimislepinguid sisaldavad kaudse eksproprieerimise eest kaitsvaid sätteid, mida liikmesriikide kahepoolsetes investeerimislepingutes enamasti ei ole. Ilma nendeta suureneb oht, et vaidlusküsimused jäävad vahekohtu lahendamata, mis kindlasti ei ole kõige parem valik tegutsemiseks. Eelkõige huvitab see komiteed säästva arengu sätete ja teiste selget üldhuvi pakkuvate reguleerivate meetmete lisamise aspektist⁽⁸⁾, eriti kui teised peavad neid tõkete suurendamise võtteks.

5.3 Nagu juba öeldud, tervitab komitee teatises esitatud kinnitust, et ELi kaubandus- ja investeerimispoliitika peab olema kooskõlas ELi muu poliitikaga, sh „keskkonnakaitse, inimväärse töö, tööohutuse ja töotervishoiu” ning arengupoliitikaga. Üldisemate ELi kaubandusläbirääkimiste käigus tuleb võimaluse korral alati taotleda investeringuid käsitlevate peatükkide lisamist. Kui selliste lepingutega nähakse ette

⁽⁷⁾ The EU Approach to International Investment Policy after the Lisbon Treaty (ELi lähenemisviis rahvusvahelises investeerimispoliitikas pärast Lissaboni lepingut), LSE ja teised, 2010.

⁽⁸⁾ Komitee seisukohti seoses säästvuse mõju hinnangute ja ELi kaubanduspoliitikaga on käsitletud dokumendis CESE ELT C 218, 23.7.2011, lk 14.

kodanikuühiskonna foorumite⁽⁹⁾ loomine, siis peab kodanikuühiskonna järelevalve roll hõlmama ka investeeringute kaitset.

5.4 Oma vastuses teatisele „Globaalne Euroopa” on komitee juba kutsunud üles lisama GSP+ standardid ELi tulevastesse vabakaubanduslepingutesse. Standardid hõlmavad kaheksat kesket ILO konventsiooni ja olulisemaid keskkonda käsitlevaid konventsioone. Nende aspektide jälgimine tuleb lisada kõigi loodavate kodanikuühiskonna foorumite investeeringuid käsitlevate ülesannete hulka, et muu hulgas minimeerida vastuvõtjariigi võimalus kasutada vaidluste korral keskkonna või sotsiaalsete teemasid ebaausalt. Siiski märgib komitee, et Kanada on kõnealustest ILO konventsioonidest ratifitseerinud ainult viis, Korea neli ja USA kõigest kaks.

5.4.1 Seepärast tervitab komitee Cariforumi lepingus (2008) antud selget lubadust mitte nõrgendada investeeringute litigõmbamiseks keskkonna- või tööstandardeid, samuti investorite käitumist reguleerivat sätet (artikkel 72), mis kohustab neid kõnealuseid standardeid järgima, vältima korruptsiooni ja pidama sidet kohalike kogukondadega. Investorite kohustusi seoses säästva arengu nõuetega tuleb täielikult arvesse võtta, sest see aitab kaasa nende üldise konkurentsivõime toetamisele ja säilitamisele. Samuti tuleb kaitsta ELi investoreid välismaal kohalike konkurentide eest, kui kohalikele kehtivad madalamad standardid.

Brüssel, 13. juuli 2011

6. Investeeringud arengu toetamise vahendina?

6.1 Üks oluline valdkond, mida teatistes pole piisavalt üksikasjalikult käsitletud, on see, kuidas ELi rahvusvaheline investeerimispoliitika seostub ELi arenguabi programmi, eriti AKV piirkonna, vähim arenenud riikide ja käimasolevate majanduspartnerluslepingute läbirääkimiste osas, ning kuidas need üksteist vastastikku mõjutavad. ELi lähenemisviis Aafrikale erineb suuresti Hiina omast. Otsides uusi tooraineallikaid ja välisinvesteeringute sihtkohti, on Hiina sõlminud mitme Aafrika riigiga partnerlusleppe, milles keskendutakse investeeringutele kui äri- ja mitte arengu toetamisele.

6.2 EL peab soodustama arengumaades selliseid pikaajalisi investeeringuid, mis annavad majanduslikku kasu, näiteks inimväärsed töökohad, infrastruktuur ja teadmiste siire. See peaks olema peamiselt arengut puudutava majanduspartnerluslepingute algaugust lahutamatu osa.

6.2.1 Komitee⁽¹⁰⁾ on varem väljendanud seisukohta, et Aafrika majanduslik areng peab sõltuma „eeskätt tema siseturu tugevdamisest, nii et Aafrika suudaks saavutada sellise sisemise majanduskasvu, mis stabiliseeriks kontinendi ja tagaks talle koha maailma majanduses. Piirkondlik integratsioon ja siseturu areng on sambad ja hüppelauad, mis võimaldavad Aafrikal osaleda positiivselt maailmakaubanduses”. Komitee kordab seda seisukohta ka ELi investeerimispoliitika osas.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ Cariforumi majanduspartnerluslepingus ja Kesk-Ameerika vabakaubanduslepingus on sätestatud lepingute järgimise jälgimiseks kodanikuühiskonna foorumite loomine ja Koreaga sõlmitud lepingus on foorumi ülesandeks jätkusuutliku arengu peatüki täitmise jälgimine.

⁽¹⁰⁾ ELT C 317, 23.12.2009, lk 126 ja. ELT C 255, 22.9.2010, lk 1.